

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 14/2007 vp**

Hallituksen esitys laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä lokakuuta 2007 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (HE 97/2007 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sivistysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sivistysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Eerikki Nurmi, opetusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Olli Mäenpää
- professori Teuvo Pohjolainen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia. Tarkoitus on tehdä mahdolliseksi korkeakoulujen ulkomaille suuntautuva tutkintoon johtava tilauskoulutus. Lakiehdotukset sisältävät säännökset tilauskoulutuksen tilaajista, kohderyhmästä ja sisällöstä, koulutukseen osallistuviin sovellettavista yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännöksistä sekä koulutuksen järjestämisestä perittävästä vähimmäismaksusta. Lakiehdotukseen yliopistolain muuttamisesta sisältyy lisäksi säännös, jonka nojalla tilauskoulutukseen osallistuvat opiskelijat eivät kuulu ylioppilaskuntaan.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa tilauskoulutusta koskevaa sääntelyä arvioidaan perustuslain 6 §:n 2 momentin ja 16 §:n 2 momentin kannalta. Ylioppilaskuntaan kuulumista koskevaa sääntelyä tarkastellaan perustuslain 13 §:n 2 momentin näkökulmasta. Perusteluissa katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallituksen mukaan säätämisyjärjestyksestä tulisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto, koska asia voi kuitenkin olla tulkinnanvarainen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tilauuskoulutus

Yhdenvertaisuus. Yliopisto voi yliopistolakiehdotuksen 8 a §:n perusteella järjestää Euroopan talousalueen ulkopuolisten maiden kansalaisista koostuvalle opiskelijaryhmälle kotimaisen tai ulkomaisen julkis- tai yksityisoikeudellisen oikeushenkilön tilaamaa ja rahoittamaa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta. Ammattikorkeakoululla on vastaava oikeus ammattikorkeakoululakiehdotuksen 26 a §:n nojalla. Euroopan talousalueeseen kuuluvien maiden kansalaiset ja muut lakiehdotuksissa tarkoitettut henkilöt eivät voi osallistua tilauuskoulutukseen. Tilauuskoulutusta voidaan järjestää sekä Suomessa että Suomen ulkopuolella.

Sääntely on merkityksellistä perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännösten näkökulmasta.

Ehdotettu sääntely ei merkitse muutosta siihen, että kaikille kelpoisuusehdot täyttävälle henkilölle on kansalaisuudesta riippumatta turvattu yhtäläinen mahdollisuus osallistua tutkintoon johtavaan maksuttomaan koulutukseen. Tilauuskoulutukseen osallistuviin opiskelijoihin sovelletaan lakiehdotusten mukaan samoja opintokelpoisuusehtoja kuin muihin korkeakouluopiskelijoihinkin. Tarkoituksena ei siten ole, että nämä opiskelijat voisivat suorittaa korkeakoulututkinnon lievemmin vaatimuksin kuin muut. Tällainen tilauuskoulutusta koskeva sääntely ei perustuslakivaliokunnan mielestä muodostu perustuslain 6 §:n 2 momentin tarkoittamassa mielessä syrjiväksi tai muutenkaan perustuslain yhdenvertaisuussäännösten kannalta ongelmalliseksi.

Perustuslain 16 §:n 2 momentti. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykujensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Säännös ei välttämättä edellytä opetuksen maksuttomuutta, jos muulla tavoin huolehditaan sii-

tä, että vähävaraisilla on tosiasiallinen mahdollisuus kouluttaa itseään. Viittaus yhtäläiseen mahdollisuuteen saada opetusta merkitsee sitä, että jokaiselle tulisi turvata säännöksen tarkoittamat mahdollisuudet muun muassa asuinpaikasta riippumatta (HE 309/1993 vp, s. 64).

Tilauuskoulutuksen järjestämisellä ei ole vaikutusta siihen, että kaikille kelpoisuusehdot täyttävälle henkilölle on vastaisuudessaakin turvattu yhtäläinen mahdollisuus osallistua tutkintoon johtavaan maksuttomaan koulutukseen. Tilauuskoulutuksen järjestäminen ei lakiehdotusten mukaan saa heikentää yliopiston tai ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Esityksen perusteluista ilmenee, että tilauuskoulutus voi päinvastoin hyödyttää myös muita opiskelijoita muun muassa mahdollistamalla maksuttoman tutkintokoulutuksen sisällön kehittämisen ja edistämällä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kansainvälistymistä. Tilauuskoulutukseen osallistuvia opiskelijoita ei perustelujen mukaan lasketa ainakaan ammattikorkeakoulujen aloituspaikkamääriin. Tilauuskoulutuksen järjestäminen ei siten vaikuta heikentävästi muiden henkilöiden mahdollisuuksiin päästä opiskelemaan ammattikorkeakouluun. Ehdotettu sääntely on perustuslain 16 §:n 2 momentin kannalta ongelmattonta.

Perustuslakivaliokunta korostaa perustuslain sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta lakiehdotusten sisältämien perus- ja jatkokoulutuksen heikentämiskieltojen merkitystä. Valiokunnan mielestä tähän liittyy myös se, että tilauuskoulutuksen järjestämisen ei pidä yliopistoissakaan johtaa muiden opiskelijoiden aloituspaikkojen vähentämiseen. Lisäksi lakia sovellettaessa on syytä yhdenvertaisuusnäkökohtienkin vuoksi kiinnittää huomiota siihen, että koulutusta ei järjestetä tilaajalle, jonka tosiasiallisena aikomuksena on ehdotuksen tavoitteiden vastaisesti tilata koulutusta siinä tarkoituksessa, että koulutukseen osallistuvat voisivat näin välttää yliopiston tai korkeakoulun valintakokeet.

Ylioppilaskunnan jäsenyys

Tilaukoulutukseen osallistuvat opiskelijat eivät yliopistolain 40 §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen perusteella kuulu ylioppilaskuntaan. Esityksen perustelujen mukaan ylioppilaskunta voi kuitenkin hakemuksesta hyväksyä myös heitä jäsenikseen. Tällainen sääntely on hyvin so-

pusoinnussa perustuslain 13 §:n 2 momentissa turvatus yhdistymisvapauden kanssa.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 9 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Jacob Söderman /sd
jäs. Tuomo Hänninen /kesk
Ulla Karvo /kok
Elsi Katainen /kesk
Kimmo Kiljunen /sd
Esko Kiviranta /kesk
Kari Kärkkäinen /kd

Elisabeth Nauclér /r
Ville Niinistö /vihr (osittain)
Mikaela Nylander /r
Tuula Peltonen /sd
Veijo Puhjo /vas
Tuulikki Ukkola /kok
Ilkka Viljanen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.